

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADVOKATŪROS ĮSTATYMO NR. IX-2066 7, 8, 13, 44, 56 IR 60 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 5, 18, 22, 25¹, 27, 37, 39, 45 IR 49 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 19 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 3, 4, 6, 7, 10¹, 10³, 10⁴, 22, 23, 27¹, 28, 28¹, 34, 42, 66, 72, 73 STRAIPSNIŲ IR V SKYRIAUS PAVADINIMO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 7² IR 52¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMO EKSPERTIZĖS ĮSTATYMO NR. IX-1161 5, 7, 9, 10, 11, 15 IR 17 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 7, 8, 13, 44, 56 ir 60 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – AĮ projektas), Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5, 18, 22, 25¹, 27, 37, 39, 45 ir 49 straipsnių pakeitimo ir 19 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (toliau – ANĮ projektas), Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3, 4, 6, 7, 10¹, 10³, 10⁴, 22, 23, 27¹, 28, 28¹, 34, 42, 66, 72, 73 straipsnių ir V skyriaus pavadinimo pakeitimo bei Įstatymo papildymo 7² ir 52¹ straipsniu įstatymo (toliau – NĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo Nr. IX-1161 5, 7, 9, 10, 11, 15 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – TEĮ projektas) projektai (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant:

1) patikslinti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, keliamus advokatams, advokatų padėjėjams, antstoliams, notarams ir teismo ekspertams bei asmenims, norintiems užsiimti šiomis veiklomis, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2022 m. spalio 20 d. nutarime Nr. KT130-N13/2022 (toliau – KT nutarimas) pateiktus išaiškinimus;

2) patikslinti Antstolių garbės teismo ir Notarų garbės teismo (toliau kartu – Garbės teismai) bei Antstolių atestavimo komisijos ir Notarų atestacijos komisijos sudarymo taisykles, suvienodinant jų sudarymo principus, užtikrinant, kad Garbės teismuose bei Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijose dalyvautų visuomenės atstovai;

3) patikslinti atskiras teisinio reguliavimo nuostatas, jų efektyvesniam taikymui praktikoje (dėl notarų biurų, antstolio (antstolių) kontoros skyrių, notarų atstovų, kurie yra buvę notariai, drausminės atsakomybės nustatymo).

NĮ projektu taip pat siūloma:

1) įteisinti notarų kontrolinį patikrinimą, neatskleidžiant kontrolinį patikrinimą vykdančio asmens tapatybės (toliau – notarų kontrolinis patikrinimas);

2) įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita) pateiktą 1 rekomendacijos įgyvendinimo priemonę¹, susijusią su vienodų notarinių veiksmų atlikimo reikalavimų nustatymu seniūnams, įtvirtinti, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrai nustatys seniūnų notarinių veiksmų atlikimo tvarką;

3) suteikti teisę notarams išduoti paveldėjimo teisės liudijimą ir (ar) nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimą tais atvejais, kai kitoje valstybėje išduotame Europos paveldėjimo pažymėjime² nenurodyti turtą identifikuojantys duomenys, būtini užregistruoti valstybės registruose įpėdinio nuosavybės teisę į Lietuvos Respublikoje esantį turtą.

¹ nustačius seniūnų atliekamų notarinių veiksmų poreikį inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimai, įtvirtinantys kvalifikacinius reikalavimus seniūnams atlikti jiems pavestus notarinius veiksmus bei nustatantys vienodus seniūnų notarinių veiksmų atlikimo reikalavimus (tokio poreikio nenustačius – inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimai, kuriais būtų atsakyta atitinkamos seniūnų funkcijos).

² Europos paveldėjimo pažymėjimas, nurodytas 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.

TEĮ projektu taip pat siūloma patikslinti, kad teismo ekspertų sąrašas tvarkomas ir duomenys apie teismo ekspertus skelbiami Licencijų informacinėje sistemoje.

Įstatymų projektuose taip pat atliekami redakcinio pobūdžio pakeitimai, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatas ir Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ 112 punktą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymų projektus inicijavo ir parengė Teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptariamai teisiniai santykiai.

Dėl nepriekaištingos reputacijos reikalavimų

Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – AĮ) 8 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad asmuo nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis:

1) yra teistas už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, – kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir ne mažiau kaip 4 metus nuo bausmės atlikimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

2) yra teistas už kitą, negu nurodyta šio straipsnio 1 punkte, tyčinį nusikaltimą, – kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir ne mažiau kaip 3 metus nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

3) yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas, ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 2 metai;

4) yra atleistas iš darbo, pareigų ar netekęs teisės verstis tam tikra veikla dėl to, kad neatitinka įstatymuose keliamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, arba yra atleistas iš teisėjo, prokuroro, advokato, advokato padėjėjo, notaro, kandidato į notarus (asesoriaus), notaro atstovo, antstolio, antstolio atstovo, antstolio padėjėjo pareigų už profesinės ar tarnybinės veiklos pažeidimus, arba yra atleistas iš valstybės tarnautojo pareigų už šiurkštų tarnybinių nusižengimą, arba yra pripažintas padaręs tarnybinių nusižengimą, už kurį turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, arba yra atleistas iš darbo už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą ir nuo atleidimo iš darbo, pareigų ar teisės verstis tam tikra veikla netekimo arba pripažinimo padarius tarnybinių nusižengimą, už kurį turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, nepraėjo 2 metai.

Taigi AĮ numatyti nepriekaištingos reputacijos reikalavimai tais atvejais, kai asmenys buvo nuteisti už nusikaltimų padarymą, siejami su teistumo terminu. Jeigu teistumo laikas sutrumpinamas arba panaikinamas³, taikomas 4 arba 3 metų terminas atitinkamai nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos. AĮ 8 straipsnyje nenumatyta, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis padarė baudžiamąjį nusižengimą. Tais atvejais, kai asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatytas 2 metų terminas nuo nuosprendžio įsiteisėjimo visų nusikaltimų atveju ir neatsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą.

AĮ 7 straipsnio 6 punkte numatyta, kad asmenys, teisti už sunkius ar labai sunkius nusikaltimus arba kitus tyčinius nusikaltimus, neturi teisės vietoj advokatų kvalifikacinio egzamino laikyti advokatų veiklos organizavimo egzaminą.

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo (toliau – ANĮ) 5 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta, kad asmuo nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis:

1) jis buvo nuteistas už nusikaltimą – kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir nepraėjo 5 metai nuo bausmės atlikimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

2) jis buvo nuteistas už baudžiamąjį nusižengimą ir nuo apkaltinamojo nuosprendžio įsiteisėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 5 metai;

3) jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 5 metai;

³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad, kai sueina ne mažiau kaip pusė teistumo termino, teismas nuteistojo prašymu gali sutrumpinti teistumo laiką arba panaikinti teistumą.

4) jis buvo atleistas iš darbo, pareigų ar neteko teisės verstis tam tikra veikla dėl to, kad neatitiko įstatymuose keliamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, arba buvo atleistas iš teisėjo, prokuroro, advokato, advokato padėjėjo, notaro, kandidato į notarus (asesoriaus), notaro atstovo, teismo antstolio, antstolio, antstolio atstovo, antstolio padėjėjo pareigų arba iš valstybės tarnybos už profesinės ar tarnybinės veiklos pažeidimus ir nuo atleidimo dienos nepraėjo 5 metai.

Lietuvos Respublikos notariato įstatymo (toliau – NĮ) 3 straipsnio 3 dalyje, be kita ko, numatyta, kad asmuo nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis:

1) jis buvo nuteistas už nusikaltimą, kol teistumas neišnykęs arba nepanaikintas ir nepraėjo ne mažiau kaip 5 metai nuo bausmės atlikimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

2) jis buvo nuteistas už baudžiamąjį nusižengimą, jeigu nuo apkaltinamojo nuosprendžio įsiteisėjimo ar atleidimo nuo bausmės dienos nepraėjo 5 metai;

3) jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas, ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 5 metai;

4) jis buvo atleistas iš darbo, pareigų ar neteko teisės verstis tam tikra veikla dėl to, kad neatitiko įstatymuose keliamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, arba buvo pašalintas ar atleistas iš teisėjo, prokuroro, advokato, advokato padėjėjo, notaro, kandidato į notarus (asesoriaus), notaro atstovo ar antstolio, antstolio atstovo, antstolio padėjėjo pareigų arba iš valstybės tarnybos už profesinės ar tarnybinės veiklos pažeidimus ir nuo atleidimo dienos nepraėjo 5 metai.

ANĮ ir NĮ numatyti nepriekaištingos reputacijos reikalavimai tais atvejais, kai asmenys buvo nuteisti už nusikalstamų veikų padarymą, siejami su teistumo terminu (kai asmenys nuteisti už nusikaltimus) arba 5 metų terminu nuo apkaltinamojo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos (kai asmenys nuteisti už baudžiamuosius nusižengimus). Jeigu teistumo laikas sutrumpinamas arba panaikinamas, taikomas 5 metų terminas atitinkamai nuo bausmės atlikimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos, nenumatyti atvejai, kai bausmės vykdymas buvo atidėtas. Tais atvejais, kai asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatytas 5 metų terminas nuo nuosprendžio įsiteisėjimo visų nusikalstamų veikų atveju ir neatsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą.

Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo (toliau – TEĮ) 7 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad asmuo nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis:

1) yra nuteistas už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą – kol teistumas neišnykęs ar nepanaikintas ir ne mažiau kaip 5 metus nuo bausmės atlikimo arba atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos, kai asmuo nuteistas už sunkų nusikaltimą, arba 8 metus nuo bausmės atlikimo arba atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos, kai asmuo nuteistas už labai sunkų nusikaltimą;

2) yra nuteistas už nesunkų, apysunkį ar neatsargų nusikaltimą valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams arba teisingumui – kol teistumas neišnykęs ar nepanaikintas ir ne mažiau kaip 4 metus nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

3) yra nuteistas už kitą, negu paminėtas, tyčinį nusikaltimą – kol teistumas neišnykęs ar nepanaikintas ir ne mažiau kaip 3 metus nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos;

4) yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo padarymo ir atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nepraėjo 2 metai;

5) buvo išbrauktas iš teismo ekspertų sąrašo, nes neatitiko teismo ekspertui taikomų elgesio ir veiklos reikalavimų, nustatytų Teismo ekspertų profesinės etikos kodekse, ir nuo išbraukimo iš teismo ekspertų sąrašo dienos nepraėjo 2 metai;

6) yra atleistas iš darbo, pareigų ar praradęs teisę verstis tam tikra veikla už neatitiktį įstatymuose keliamiems nepriekaištingos reputacijos reikalavimams, teisės aktuose nustatytų etikos normų pažeidimą arba profesinės ar tarnybinės veiklos pažeidimus ar pripažintas padaręs tarnybinius nusižengimus, už kuriuos turėtų būti skiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, ir nuo atleidimo iš darbo, pareigų ar teisės verstis tam tikra veikla praradimo arba nuo pripažinimo padarius tarnybinių nusižengimų dienos nepraėjo 2 metai.

TEĮ numatyti nepriekaištingos reputacijos reikalavimai tais atvejais, kai asmenys buvo nuteisti už nusikaltimų padarymą, siejami su teistumo terminu. Jeigu teistumo laikas sutrumpinamas arba

panaikinamas, taikomas atitinkamai 8, 5, 4 arba 3 metų terminas nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos. TEĮ 7 straipsnyje nenumatyta, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis padarė baudžiamąjį nusižengimą. Tais atvejais, kai asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatytas 2 metų terminas nuo nuosprendžio įsiteisėjimo visų nusikalstamų veikų atveju ir neatsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą.

AI, ANĮ, NĮ ir TEĮ numatyta, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis.

Dėl Garbės teismų

ANĮ 49 straipsnyje ir NĮ 72 straipsnyje *inter alia* numatyta, kad Antstolių garbės teismas ir Notarų garbės teismas susideda iš septynių visuotiniuose susirinkimuose išrinktų narių, iš kurių: penki nariai renkami iš antstolių arba notarų, o du nariai renkami iš šešių teisingumo ministro pasiūlytų visuomenės atstovų.

Dėl notarų atstovų, kurie yra buvę notarai, drausminės atsakomybės

Pagal NĮ drausminė atsakomybė yra taikoma notarui ir kandidatui į notarus (asesoriui). Vadovaujantis NĮ 22 straipsnio 3 dalimi, notaro atstovu gali būti kandidatas į notarus (asesorius) ir buvęs notaras, kurio įgaliojimai yra pasibaigę pagal NĮ 23 straipsnio pirmosios dalies 3 punktą, tačiau ne ilgiau kaip iki jam sukaks 70 metų. Nuostatų dėl drausminės atsakomybės taikymo notaro atstovui šiuo metu NĮ nėra.

Dėl Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijų

ANĮ 39 straipsnyje numatyta, kad antstolius atestuoja Antstolių atestavimo komisija, jos komisijos personalinę sudėtį, Antstolių atestavimo komisijos nuostatus ir Antstolių atestavimo taisykles tvirtina teisingumo ministras. Antstolių atestavimo komisija susideda iš penkių narių, iš kurių du, tarp jų ir pirmininką, skiria teisingumo ministras, du narius – Lietuvos antstolių rūmai, vieną narį – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas.

Antstolio neeilinė atestacija gali būti inicijuojama, jei, atlikus patikrinimą, dėl nustatytų pasikartojančių antstolio profesinės veiklos pažeidimų kyla pagrįstos abejonės dėl antstolio kvalifikacijos, bet nėra pagrindo antstoliui taikyti drausminę atsakomybę.

NĮ 73 straipsnyje numatyta, kad Notarų atestacijos komisija sudaroma Notarų rūmų prezidiumo nutarimu 4 metams iš penkių notarų.

Taigi, pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą iš esmės skiriasi Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijų sudarymo principai, nors jos atlieka vienodas funkcijas. Notarų atestacijos komisija sudaroma tik iš notarų, jos personalinę sudėtį tvirtina Notarų rūmų prezidiumas, tuo tarpu Antstolių atestavimo komisija sudaroma iš antstolių, teisingumo ministerijos ir visuomenės atstovų, jos personalinę sudėtį tvirtina teisingumo ministras. Antstolių atestavimo komisijos sudarymo tvarka lemia tai, kad Antstolių atestavimo komisijos aptarnavimas yra Teisingumo ministerijos, o ne savivaldos institucijos (kaip yra notariato srityje) funkcija. Šiame kontekste paminėtina, kad Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodyta, jog Notarų atestacijos komisiją sudarant tik iš notarų, gali būti nepakankamai užtikrinamas kvalifikacijos vertinimo proceso skaidrumas ir objektyvumas, ir pateikė rekomendaciją priimti sprendimus dėl kitų institucijų atstovų įtraukimo į notarų atestavimo komisiją tikslingumo.

Taip pat pažymėtina, kad šiuo metu galiojanti nuostata dėl pagrindo antstolio neeilinei atestacijai yra ydinga, nes nesudaro sąlygų tinkamai atriboti drausminės atsakomybės bei atestacijos institutus.

Dėl notarų kontrolinio patikrinimo

Lietuvos notarų rūmai 2018 m. vykdė slapto pirkėjo programą, kurios metu, Lietuvos notarų rūmų duomenimis, išaiškėjo atvejai, kai notarai parodė polinkį tartis su klientais dėl mokesčio už

notarines paslaugas dalies grąžinimo. Lietuvos Respublikos notarų etikos kodekse nustatyta notarų pareiga laikytis sąžiningos konkurencijos principų, taip pat įtvirtinti atvejai, kaip gali pasireikšti notarų nesąžininga konkurencija⁴.

Notariato įstatymo 67 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtintos pagrindinės Notarų rūmų funkcijos, tarp kurių nustatyta, kad rūmai kontroliuoja, kaip notarami atlieka savo funkcijas, organizuoja notarų biurų darbą, laikosi profesinės etikos reikalavimų. Už Lietuvos Respublikos notarų etikos kodekso pažeidimus, vadovaujantis Notariato įstatymo 10¹ straipsnio 1 dalimi, notarui, kandidatui į notarus (asesoriui) gali būti keliama drausmės byla. Tačiau šiuo metu nėra efektyvių teisinių priemonių, leidžiančių fiksuoti galimų pažeidimų atvejus (ypač pasireiškiančius išankstiniais susitarimais su fiziniais ir (ar) juridiniais asmenimis, kurie atsiunčia pas notarą klientų, tuo galimai pažeidžiant laisvo pasirinkimo principą) ir kelti klausimą dėl drausminės atsakomybės taikymo.

Dėl seniūnų notarinių veiksmų atlikimo tvarkos

Notariato įstatymo 27¹ straipsnyje nustatytas seniūnų atliekamų notarinių veiksmų sąrašas, tačiau teisės aktai nenustato šių veiksmų atlikimo tvarkos. Valstybės kontrolės ataskaitoje konstatuota, kad seniūnams trūksta metodinių rekomendacijų, kaip atlikti notarinius veiksmus. Teisingumo ministerijos patvirtintos tvarkos notariato srityje seniūnams netaikomos, nes ministerijai nepavesta koordinuoti seniūnų atliekamų notarinių veiksmų. <...>. Todėl įstatymu seniūnams suteikus teisę vykdyti valstybės funkciją – atlikti notarinius veiksmus, neužtikrintas tinkamas jos įgyvendinimas (1.1 poskyris, 18 psl.). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad konsulinę pareigūnų notarinių veiksmų atlikimo diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose tvarką nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministrai (Lietuvos Respublikos konsulinio statuto 32 straipsnio 3 dalis).

Dėl notarų biurų steigimo

NĮ 6 straipsnyje, be kita ko, numatytos nuostatos dėl notaro darbo vietos – notaro biuro, nurodant, kad notaro biuras nėra civilinių teisinių santykių, įskaitant komercinę ūkinę veiklą, subjektas. Notarų biurai steigiami teisingumo ministro įsakymu.

Dėl papildomo paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo

2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 650/2012) 67 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad išduodančioji institucija nedelsdama išduoda Europos paveldėjimo pažymėjimą šiame skyriuje nustatyta tvarka, kai patvirtintini faktai yra nustatyti pagal paveldėjimui taikytiną teisę arba kitą konkrečiams faktams taikomą teisę. Išduodančioji institucija naudoja formą, nustatytą laikantis 81 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamąsios procedūros.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 650/2012 68 straipsniu, Europos paveldėjimo pažymėjime pateikiama, be kita ko, tokia informacija, kiek jos reikia tikslui, kuriam išduodamas Europos paveldėjimo pažymėjimas: kiekvienam iš įpėdinių tenkanti palikimo dalis ir, *jei taikoma*, kiekvienam įpėdiniui priklausančių teisių ir (arba) turto sąrašas (apyrašas).

Reglamento (ES) Nr. 650/2012 69 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Europos paveldėjimo pažymėjimas sukelia pasekmes visose valstybėse narėse nereikalaujant jokių specialių procedūrų.

⁴ Nesąžininga konkurencija gali pasireikšti:

- 1) išankstiniais susitarimais su fiziniais ir juridiniais asmenimis, kurie profesionaliai arba kuria nors kita forma atsiunčia pas notarą klientų, pažeisdami laisvo pasirinkimo principą,
- 2) klientų viliojimu žemesniais nei teisės aktuose nustatytais notarų atlyginimo dydžiais ir dovanomis,
- 3) aktyvia notaro pozicija, stengiantis nušalinti kolegą, kuriam jau pavesta atlikti notarinį veiksmą.
- 4) atliekant notarinius veiksmus ne savo biure, pažeidžiant teisės aktų nustatytas notarinių veiksmų atlikimo taisykles,
- 5) klientų siuntimu pas kitus notarus dėl tokių notarinių veiksmų, kur reikia didesnių pastangų už mažą atlyginimą, o pačiam atliekant išskirtinai tuos notarinius veiksmus, už kuriuos gaunamas didelis atlyginimas.

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 3 punktą, Nekilnojamojo turto registro (toliau – Registro) tvarkytojas atsisako Registro objektą registruoti Registre, jeigu prašymo nagrinėjimo metu nustatoma, kad dokumente, kurio pagrindu prašoma Registro objektą registruoti Registre, nėra Registro nuostatuose numatytų duomenų, būtinų nekilnojajamajam daiktui, daiktinių teisių į jį įgijėjams ar asmenims, susijusiems su juridiniais faktais, identifikuoti.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, nagrinėdamas situaciją, kai valstybės įmonė Registrų centras atsisakė įregistruoti turtą įpėdinio vardu, nes Vokietijoje išduotame Europos paveldėjimo pažymėjime nenurodyti mirusiajam priklausiusio nekilnojamojo daikto duomenys, 2023 m. kovo 9 d. paskelbtame sprendime byloje Nr. C-354/21 konstatavo, kad Reglamento (ES) Nr. 650/2012 1 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 68 straipsnio 1 dalis ir 69 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinami taip, kad jos nedraudžia valstybės narės teisės aktų, numatančių, kad paraiška įregistruoti nekilnojamąjį turtą tos valstybės narės žemės registre gali būti atmesta, jei vienintelis dokumentas, pagrindžiantis tą prašymą, yra Europos paveldėjimo pažymėjimas, kuris nenustato to nekilnojamojo turto. Tačiau praktikoje įpėdiniai ir toliau susiduria su problemomis, nes kai kurių užsienio valstybių teismai ar notarai atsisako nurodyti nekilnojamuosius daiktus identifikuojančius duomenis.

Vadovaujantis Notariato įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktais, notarai išduoda paveldėjimo teisės ir nuosavybės teisės į dalį sutuoktinių bendro turto liudijimus.

Pagal Notariato įstatymo 44 straipsnį, notarinį liudijimų formas ir jų pildymo taisykles nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras.

Notariato įstatymo 52 straipsnyje nustatyta, kad nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimas gali būti išduotas pagal rašytinį pareiškimą pergyvenusiam sutuoktiniui dėl pusės bendro turto, įgyto santuokos metu. Jeigu turtas, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, įregistruotas likusio gyvo sutuoktinio vardu, šiam sutinkant gali būti išduotas mirusiojo sutuoktinio dalį nustatantis liudijimas. Nuosavybės teisės liudijimą, mirus vienam sutuoktiniui, išduoda palikimo atsiradimo vietos notaras.

Dėl antstolio (antstolių) kontoros skyriaus

ANĮ 19 straipsnyje numatyta, kad teisingumo ministro leidimu antstoliui paskirtoje veiklos teritorijoje gali būti įkurtas antstolio (antstolių) kontoros skyrius.

Dėl teismo ekspertų sąrašo

TEĮ 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teismo ekspertų sąrašas sudaromas ir tvarkomas teisingumo ministro nustatyta tvarka, o 11 straipsnio 6 dalyje numatyta, jog duomenys apie teismo ekspertus, įrašytus į teismo ekspertų sąrašą, skelbiami Teisingumo ministerijos interneto svetainėje. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 29 straipsnio 1 dalimi, administraciniai sprendimai dėl licencijų priimami Licencijų informacinėje sistemoje. Pagal Licencijų informacinės sistemos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 937 „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo ir Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, Licencijų informacinėje sistemoje įvedami, tikslinami ir tvirtinami duomenys apie licencijas (17.1.1.2 papunktis); tvarkomi licencijų turėtojų sąrašai, atliekama jų paieška ir peržiūra (17.1.1.3 papunktis).

Dėl redakcinių pakeitimų

AĮ 13 straipsnio 2 dalyje, TEĮ 5 straipsnio 2 dalyje naudojama formuluotė „Lietuvos Respublikos teisingumo ministras“.

AĮ 44 straipsnio 1 punkte, 56 straipsnio 6 dalyje ir 60 straipsnio 3 dalyje, TEĮ 5 straipsnio 4, 12 dalyse, 9 straipsnio 9 dalyje naudojama formuluotė „registrų, valstybės informacinių sistemų“.

ANĮ 45 straipsnio 2 dalyje vartojama formuluotė „Lietuvos Respublikos antstoliai“.

ANĮ 5 straipsnio 2 dalyje, 22 straipsnio 1 dalyje, 25¹ straipsnio 1 dalyje, 27 straipsnio 3 dalyje, 37 straipsnio 2 dalyje, NĮ 3 straipsnio 5 dalyje, 28¹ straipsnio 5 dalyje, 34 straipsnio 2 dalyje, 42 straipsnio 2 dalyje, 66 straipsnio 2 dalyje vartojamos formuluotės: „valstybės registrų ir informacinių

sistemų“, „valstybės kadastrų, registrų ir informacinių sistemų“ „registrų bei informacinių sistemų“, „valstybės registrų ir informacinių sistemų“, „registrams ir valstybėsinformacinėms sistemoms“. **4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.**

Dėl nepriekaištingos reputacijos

Pažymėtina, kad advokatai ir teismo ekspertai prisideda prie teisingumo vykdymo sistemos efektyvumo *inter alia* dalyvaudami teisiniuose procesuose, notarai ir antstoliai yra valstybės įgaliojami asmenys, vykdančys viešąjį interesą užtikrinančias funkcijas. Atsižvelgiant į tai, dėl šio veiklos pobūdžio jiems turi būti keliama aukšti veiklos, profesionalumo ir elgesio standartai, be kita ko, ir griežti nepriekaištingos reputacijos reikalavimai.

KT nutarime nurodyta, jog *inter alia* Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą“, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštaravo vertinto teisinio reguliavimo nuostatos tiek, kiek jose įtvirtinta *nepriekaištingos reputacijos sąlyga susieta su visomis nusikalstamomis veikomis, nediferencijuojant jų pagal pavojingumą ir pobūdį ir neatsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą*. KT nutarime pažymėta, kad gali būti nustatomas teisinis reguliavimas, pagal kurį nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamos veikos padarymą atleisti asmenys tam tikrą laiką negalėtų užimti tam tikrų pareigų, tačiau nustatant tokį reikalavimą turi būti paisoma Konstitucijos, be kita ko, konstitucinio proporcingumo principo, *inter alia turi būti atsižvelgiama į padarytos nusikalstamos veikos, dėl kurios padarymo asmuo, atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, nėra laikomas nepriekaištingos reputacijos, pavojingumą ir asmens atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą, taip pat į kitas svarbias aplinkybes*.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, siūloma patikslinti AĮ 8 straipsnį, ANĮ 5 straipsnio 1 dalį, NĮ 3 straipsnio 3 dalį ir TEĮ 7 straipsnį bei numatyti griežtesnius nepriekaištingos reputacijos reikalavimus tais atvejais, kai asmuo padarė nusikaltimus ir buvo nuteistas (diferencijuojant pagal nusikaltimų sunkumą), o tais atvejais, kai asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatyti skirtingus terminus, atsižvelgiant į atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindą ir nusikaltimų sunkumą. Kartu tikslinga suvienodinti nuostatas dėl asmenų, padariusių baudžiamuosius nusižengimus, numatant tyčinius baudžiamuosius nusižengimus valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, teisingumui, nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams ar finansų sistemai. Įstatymų projektuose siūloma numatyti, kad asmuo, padaręs nusikalstamas veikas, būtų nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, jeigu:

1) padarė labai sunkų nusikaltimą ir:

a) yra nuteistas ir nuo bausmės atlikimo arba atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 12 metų;

b) yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 36 straipsnyje nurodytu atveju, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 5 metai, arba atleistas Baudžiamojo kodekso 39¹ straipsnyje nurodytu atveju, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 10 metų;

2) padarė sunkų nusikaltimą ir:

a) yra nuteistas ir nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 10 metų;

b) yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės Baudžiamojo kodekso 36 straipsnyje nurodytu atveju, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 4 metai, arba atleistas kitais atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 8 metai;

3) padarė apysunkų nusikaltimą ir:

a) yra nuteistas ir nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 8 metai;

b) yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės Baudžiamojo kodekso 36 ar 37 straipsnyje nurodytais atvejais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 3 metai, arba atleistas kitais atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 6 metai;

4) padarė nesunkų nusikaltimą ir:

a) yra nuteistas ir nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 5 metai;

b) įstatymų nustatyta tvarka yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės Baudžiamojo kodekso 36 ar 37 straipsnyje nurodytais atvejais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 2 metai, arba atleistas kitais atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 3 metai;

5) padarė tyčinį baudžiamąjį nusižengimą valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, teisingumui, nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams ar finansų sistemai ir:

a) yra nuteistas ir nuo bausmės atlikimo, bausmės vykdymo atidėjimo ar atleidimo nuo bausmės atlikimo dienos nepraėjo 3 metai;

b) yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės Baudžiamojo kodekso 36 ar 37 straipsnyje nurodytais atvejais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 1 metai, arba atleistas kitais atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės pagrindais, bet nuo atleidimo dienos nepraėjo 2 metai.

Atitinkamai AĮ 7 straipsnio 6 punktą patikslintas numatant, kad asmenys, padarę nusikaltimus, taip pat asmenys, padarę tyčinius baudžiamuosius nusižengimus valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, teisingumui, nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams ar finansų sistemai neturi teisės vietoj advokatų kvalifikacinio egzamino laikyti advokatų veiklos organizavimo egzaminą.

Taip pat siūloma papildyti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus papildomu pagrindu: jeigu asmuo buvo atleistas arba pašalintas iš skiriamų ar renkamų pareigų dėl priesaikos ar pasižadėjimo sulaužymo arba pareigūno vardo pažeminimo ir nuo atleidimo arba pašalinimo iš pareigų dienos nepraėjo 3 metai. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teismų įstatyme nustatytos nepriekaištingos reputacijos formuluotę dėl piktnaudžiavimo tam tikromis medžiagomis, atitinkamai Įstatymų projektuose siūloma numatyti, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingo reputacijos, jeigu piktnaudžiauja alkoholiu, vartoja narkotines, psichotropines ar kitas psichiką veikiančias medžiagas ne medicinos tikslais. Pažymėtina, kad Lietuvos teisinėje sistemoje toks nepriekaištingos reputacijos reikalavimas, susijęs su tam tikrų medžiagų vartojimu, yra taikomas nuosekliai (pavyzdžiui, teisėjams, prokurorams, mediatoriams, patentiniams patikėtiniais, valstybės kontrolės darbuotojams ir t.t.).

Siekiant užtikrinti aukštus veiklos, profesionalumo ir elgesio standartus advokatams, advokatų padėjėjams, antstoliams, notarams ir teismo ekspertams bei asmenims, norintiems užsiimti šiomis veiklomis, siūloma numatyti, kad tais atvejais, kai asmuo padarė korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, kuri suprantama taip, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme, terminai, kai asmuo nelaikomas esąs nepriekaištingos reputacijos, ilginami vienu trečdaliu.

Atsižvelgiant į nurodytus siūlomus pakeitimus, atitinkamai nuosekliai patikslinamas terminas, kai asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis buvo atleistas iš darbo, pareigų ar netekęs teisės verstis tam tikra veikla (3 metai nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos), TEĮ projekte patikslinama, kad asmuo, kuris buvo išbrauktas iš teismo ekspertų sąrašo, nes neatitiko teismo ekspertui taikomų elgesio ir veiklos reikalavimų, nustatytų Teismo ekspertų profesinės etikos kodekse, nelaikomas nepriekaištingos reputacijos 3 metus nuo išbraukimo iš teismo ekspertų sąrašo dienos.

Klausimas dėl notaro nepriekaištingos reputacijos gali iškilti ir vykdant Notarų rūmų funkcijas, pavyzdžiui, nagrinėjant notaro drausminę bylą, vykdant notaro atestaciją, todėl NĮ projekte siūloma papildyti Notariato įstatymo 3 straipsnio 5 dalį numatant, kad teisę gauti iš visų teisėsaugos institucijų, valstybės ir savivaldybių institucijų, valstybės registrų ir informacinių sistemų informaciją, dokumentus ar duomenis (įskaitant asmens duomenis), reikalingus įsitikinti, kad asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, keliamus notarams, turi ne tik Teisingumo ministerija, bet ir Notarų rūmai.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme vartojamas sąvokas, AĮ 7 straipsnyje ir NĮ 3 straipsnyje redakciniu aspektu patikslintos nuostatos dėl teisinio išlavavimo.

TEĮ 9 ir 15 straipsniuose atliekami redakcinio pobūdžio pakeitimai.

Dėl Garbės teismų

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą į Antstolių ir Notarų garbės teismus įtraukiami visuomenės atstovai, tačiau dėl jų atrinkimo būdo, praktikoje šių nuostatų įgyvendinimas yra apsunkintas: pagal dabartinį reguliavimą, teisingumo ministras turi pasiūlyti 6 visuomenės atstovus – kandidatus į Antstolių garbės teismo narius ir 6 visuomenės atstovus – kandidatus į Notarų garbės teismo narius, taigi viso 12 nepriekaištingos reputacijos, aukštąjį universitetinį išsilavinimą (notarų atveju

taikomi netgi aukštesni išsilavinimo reikalavimai – turėti magistro kvalifikacinį laipsnį arba vienpakopį universitetinį išsilavinimą) turinčius asmenis, iš kurių išrenkami tik 4.

Atsižvelgiant į tai, siūloma suvienodinti Garbės teismų sudarymo principus, numatant, kad Notarų garbės teismai susideda iš 7, o Antstolių garbės teismas – iš 5 visuotiniame profesijos atstovų susirinkime išrinktų narių, iš kurių:

- 1) šeši renkami iš notarų arba keturi – iš antstolių;
- 2) vienas narys renkamas iš dviejų teisingumo ministro pasiūlytų visuomenės atstovų.

Pažymėtina, kad antstolių savivaldos institucijose numatomas mažesnis narių skaičius, atsižvelgiant į tai, kad veikiančių antstolių (108 antstoliai) yra kelis kartus mažiau negu notarų (virš 200). Renkamas profesijos atstovas turi turėti ne mažesnę kaip 10 metų veiklos stažą ir neturėti galiojančių drausminių nuobaudų. Vienas iš teisingumo ministro pasiūlytų visuomenės atstovų turi būti teisės mokslo krypties socialinių mokslų daktaras, kitas – turi turėti aukštojo mokslo kvalifikaciją, įgytą baigus universitetines teisės studijų krypties pirmosios ir antrosios studijų pakopų arba vientisąsias studijas, arba jai lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją ir turėti ne mažesnę kaip 5 metų teisinio darbo stažą. Teisingumo ministro pasiūlyti visuomenės atstovai taip pat turi atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus.

Numatoma, kad Antstolių ir Notarų garbės teismų personalines sudėtis tvirtina profesijų savivaldos institucijos, atitinkamai – Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas ar Notarų rūmų prezidiumas.

Siekiant užtikrinti informacijos, susijusios su antstolio ar notaro profesine veikla, konfidencialumą ir asmens duomenų apsaugą, numatoma, kad visi Garbės teismų nariai turi pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimus. Paaiškėjus, kad Garbės teismo narys nesilaikė konfidencialumo pasižadėjimo ar nebeatitinka atitinkamuose įstatymuose nustatytų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, jis pašalinamas iš Garbės teismo.

Dėl notarų atstovų, kurie yra buvę notarai, drausminės atsakomybės

Siekiant teisinio reglamentavimo nuoseklumo, NĮ projektu siūloma tikslinti NĮ 10¹, 10³ ir 10⁴ straipsnių nuostatas, nustatant analogišką reguliavimą, taikomą kandidatams į notarus (asesoriams).

Dėl Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijų

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktas pastabas dėl Notarų atestacijos komisijos sudarymo, numatoma pakeitimas siūloma į Notarų atestacijos komisiją įtraukti visuomenės atstovą bei suvienodinti Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijų sudarymo principus, numatant, kad jos sudaromos iš profesijos atstovų ir visuomenės atstovo. Profesijos atstovus – šešis notarus arba keturis antstolius skiria atitinkamai Lietuvos notarų rūmai ir Lietuvos antstolių rūmai, vieną narį – visuomenės atstovą – skiria teisingumo ministras. Teisingumo ministro skiriamas narys – visuomenės atstovas – turi būti teisės mokslų krypties socialinių mokslų daktaras, atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus ir turėti ne mažesnę kaip 5 metų teisinio darbo stažą. Antstoliams, skiriamiems į Antstolių atestavimo komisiją, nustatyti analogiški reikalavimai, kaip ir notarams, skiriamiems į Notarų atestacijos komisiją – į Antstolių atestavimo komisiją gali būti skiriami antstoliai, kurie antstolio profesinę veiklą vykdė ne mažiau kaip 5 metus ir kurie neturi galiojančių drausminių nuobaudų. Taip pat siekiant objektyvumo tiek Antstolių atestavimo, tiek Notarų atestacijos komisijų nariams nustatytas kadencijų ribojimas – komisijos nariu asmuo gali būti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.

Siūlomais pakeitimais, suvienodinant su Notariato įstatymu, taip pat numatoma, kad Antstolių atestavimo komisijos personalinę sudėtį tvirtins ir komisijos pirmininką skirs Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas, Antstolių atestavimo komisijos nariais negali būti Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo ar Antstolių garbės teismo nariai, antstolio eilinė atestacija vykdoma kas 5 metai. Pakeista Antstolių atestavimo komisijos sudarymo tvarka leis pavesti šios komisijos aptarnavimą savivaldos institucijai – Lietuvos antstolių rūmams.

Kaip ir Garbės teismų atveju, siekiant užtikrinti informacijos, susijusios su antstolio ar notaro profesine veikla, konfidencialumą ir asmens duomenų apsaugą, numatoma, kad visi Antstolių

atestavimo ir Notarų atestacijos komisijos nariai turi pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimus. Paaiškėjus, kad minėtų komisijų narys nesilaikė konfidencialumo pasižadėjimo ar nebeatitinka atitinkamuose įstatymuose nustatytų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, jis pašalinamas iš Antstolių atestavimo ar Notarų atestacijos komisijos.

Taip pat patikslinami atvejai, kai antstoliui gali būti inicijuojama neeilinė atestacija, numatant, kad antstolio neeilinė atestacija gali būti inicijuojama, jeigu dėl pasikartojančių netinkamo imperatyviųjų procesinės teisės normų taikymo iš nustatytų faktų ar aplinkybių kyla pagrįstų abejonų dėl antstolio kvalifikacijos ir jo gebėjimo taikyti profesines žinias antstolio veikloje. Įtvirtinama, kad sprendimas inicijuoti antstolio neeilinę atestaciją turi būti motyvuotas, o Antstolių atestavimo komisijos išvada gali būti skundžiama teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Dėl notarų kontrolinio patikrinimo

Siekiant didinti Notarų etikos kodekso pažeidimų prevencijos efektyvumą ir suteikti notarų savivaldai efektyvesnes priemones vykdyti savo funkcijas, NĮ projektu siūloma nustatyti, kad Notarų rūmai, atlikdami Notariato įstatymo 67 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatytą profesinės etikos reikalavimų kontrolės funkciją ir gavus informacijos apie notaro ar notaro atstovo nesąžiningos konkurencijos veiksmus, pasireiškiančius taip, kaip jie yra apibrėžiami Lietuvos Respublikos notarų etikos kodekse, kuriuos patikrinti kitomis kontrolės priemonėmis negalima arba tai padaryti yra itin sudėtinga, gali būti atliekamas kontrolinis patikrinimas.

Sprendimą dėl kontrolinio patikrinimo atlikimo siūloma priimti Notarų rūmų prezidiumo nutarimu. Jeigu būtų gaunama informacija apie Notarų rūmų prezidiumo nario nesąžiningos konkurencijos veiksmus, tai dėl kontrolinio patikrinimo atlikimo sprendžiama tam Notarų rūmų prezidiumo nariui nedalyvaujant. Kartu siūloma įtvirtinti, kad informacija apie kontrolinį patikrinimą negali būti teikiama tikrinamam notarui, notaro atstovui ir su patikrinimu nesusijusiems asmenims tol, kol toks patikrinimas nėra baigtas, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus, kai šią informaciją privaloma pateikti. Nutarimo dėl kontrolinio patikrinimo kopija iš karto po kontrolinio patikrinimo atlikimo būtų teikiama tikrinamam notarui ar notaro atstovui.

Taip pat siūloma įtvirtinti, kad vykdant kontrolinį patikrinimą galės būti daromas vaizdo ir (ar) garso įrašas. Kontrolinį patikrinimą vykdančiam asmeniui bus draudžiama provokuoti notarą ar notaro atstovą atlikti veiksmus, prieštaraujančius teisės aktų reikalavimams.

Kontrolinio patikrinimo atlikimo tvarką nustatys teisingumo ministras, suderinęs su Notarų rūmais.

Kartu NĮ 7 straipsnio 2 dalyje atliekami redakcinio pobūdžio pakeitimai.

Dėl seniūnų notarinių veiksmų atlikimo tvarkos

Siekiant nustatyti seniūnams vienodus notarinių veiksmų atlikimo reikalavimus ir užtikrinti, kad seniūnams suteikta notarinių veiksmų atlikimo funkcija bus įgyvendinama tinkamai, NĮ projekte siūloma įtvirtinti, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ir vidaus reikalų ministrai patvirtins seniūnų notarinių veiksmų atlikimo tvarką.

Dėl notarų biuro steigimo

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3, 4, 6, 62, 8, 10¹, 10³, 10⁴, 19, 20, 22, 22¹, 24, 27¹, 28, 34, 46, 60, 62 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 28² straipsniu ir VII skyriumi ir 9, 10, 10² straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymui Nr. XIV-1714 Lietuvos notarų rūmams buvo suteiktos naujos funkcijos notarų atstovavimo, teritorijų turto paveldėjimo atvejams nustatymo ir kt. srityse. Toks teisinio reguliavimo pakeitimas grindžiamas tuo, kad kontroliuojamos profesijos statusas suponuoja atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina *inter alia* įstatymų reikalaujamą tos profesijos asmenų veiklos kontrolę. Atsižvelgiant į tai, numatoma pakeitimais siūloma notarų biurų steigimo įforminimą perduoti Notarų rūmų prezidiumui.

Dėl papildomo paveldėjimo teisės liudijimo

NĮ projektu siūloma suteikti teisę notarams išduoti paveldėjimo teisės liudijimus ir nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimus tais atvejais, kai kitoje valstybėje išduotame Europos paveldėjimo pažymėjime nenurodyti turtą identifikuojantys duomenys, būtini įpėdinio turtinei teisei į Lietuvos Respublikoje esantį turtą įregistruoti valstybės registruose. Tokie paveldėjimo teisės ir nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimai būtų naudojami tik kartu su Europos paveldėjimo pažymėjimu.

Vadovaujantis Notariato įstatymo 44 straipsniu, notarinių liudijimų formas ir jų pildymo taisyklės nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras. Atsižvelgiant į tai, teisingumo ministro patvirtintose paveldėjimo teisės ir nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimų formose bus detalizuojamas šių dokumentų turinys, be kita ko, bus numatyta, kad turės būti nurodyti visi paveldėto turto registracijai valstybės registruose būtini duomenys (analogiškai kaip yra nustatyta šiuo metu galiojančiose paveldėjimo teisės ir nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimų formose).

Siekiant teisinio aiškumo, Notariato įstatymo projektu siūloma įtvirtinti, kad paveldėjimo teisės liudijimo ir nuosavybės teisės į dalį bendro sutuoktinių turto liudijimo išdavimas nepakeičia Reglamento Nr. 650/2012 71 straipsnyje nustatyto Europos paveldėjimo pažymėjimo ištaisyimo, pakeitimo ar panaikinimo.

Siūlomu reguliavimu bus išspręstos praktikoje įpėdiniais kylančios probleminės situacijos, kai valstybės registruose įpėdinių turtinės teisės negali būti užregistruotos, nes registro tvarkytojui pateiktame Europos paveldėjimo pažymėjime nėra visų turtui ir turtinių teisių į jį įgijėjams identifiкуoti būtinų duomenų.

Dėl antstolio (antstolių) kontoros ir antstolio (antstolių) kontoros skyriaus

Atliekami redakciniai ANĮ pakeitimai, atsisakant ANĮ 19 straipsnio ir nuostatas dėl antstolio (antstolių) kontoros skyriaus perkelti į ANĮ 18 straipsnį. Taip pat patikslinama, kad teisingumo ministras tvirtina antstolio (antstolių) kontoros (kontoros skyriaus) įkūrimo tvarką, reikalavimus antstolio (antstolių) kontorai (kontoros skyriui) ir antstolio darbo laikui.

Dėl teismo ekspertų sąrašo

Atsižvelgiant į tai, kad įrašymas į teismo ekspertų sąrašą laikytina licencija Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 7 dalies prasme, duomenys apie teismo ekspertus, įrašytus į teismo ekspertų sąrašą, perduodami Licencijų informacinei sistemai. Šioje sistemoje viešai skelbiamas teismo ekspertų sąrašas, TEĮ nurodyti teismo ekspertų duomenys, sistemos naudotojams taip pat sudarytos galimybės vykdyti teismo ekspertų paiešką pagal teismo eksperto vardą ir pavardę, teisingumo ministro įsakymo dėl teismo eksperto įrašymo į teismo ekspertų sąrašą numerį, teismo ekspertizės rūšis⁵. Praktikoje Teisingumo ministerija dubliuoja duomenų apie teismo ekspertą tvarkymą teismo ekspertų sąraše: vykdydama TEĮ nuostatas, tvarko teismo ekspertų sąrašą ne informacinės sistemos pagalba, o rankiniu būdu ir jį skelbia Teisingumo ministerijos interneto svetainėje, po to, vykdydama Viešojo administravimo įstatymo nuostatas, tuos pačius duomenis įrašo Licencijų informacinėje sistemoje. Siekiant atsisakyti perteklinio darbo, mažinti laiko kaštus ir klaidų tikimybę, palengvinti ekspertinių tyrimų užsakovams teismo ekspertų paiešką, siūloma patikslinti TEĮ nuostatas, nustatant, kad teismo ekspertų sąrašas tvarkomas Licencijų informacinėje sistemoje ir šioje sistemoje skelbiami duomenys apie teismo ekspertus.

Dėl redakcinių pakeitimų

AĮ 13 straipsnio 2 dalyje, TEĮ 5 straipsnio 2 dalyje, ANĮ 45 straipsnio 2 dalyje siūloma išbraukti žodžius „Lietuvos Respublikos“ nurodant pareigų pavadinimą.

Siūloma patikslinti AĮ 44 straipsnio 1 punktą, 56 straipsnio 6 dalį ir 60 straipsnio 3 dalį, TEĮ 5 straipsnio 4 ir 12 dalis, 9 straipsnio 9 dalį bei ANĮ 5 straipsnio 2 dalį, 22 straipsnio 1 dalį, 25¹ straipsnio

⁵ <http://www.licencijavimas.lt/lis-epp-app/public/licenceSearch?filter=%7B%22types%22%3A%5B%22790%22%5D%7D>

1 dalį, 27 straipsnio 3 dalį, 37 straipsnio 3 dalį, NĮ 3 straipsnio 5 dalyje, 28¹ straipsnio 5 dalyje, 34 straipsnio 2 dalyje, 42 straipsnio 2 dalyje, 66 straipsnio 2 dalyje išbraukiant žodį „registrų“ (ANĮ 22 straipsnio 1 dalyje bei NĮ 34 straipsnio 2 dalyje taip pat ir žodį „kadastrų“) bei numatant, kad informacinės sistemos suprantamos taip, kaip jos nurodytos Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Pateiktuose Įstatymų projektuose siūlomi pakeitimai užtikrins aukštus veiklos, profesionalumo ir elgesio standartus advokatams, antstoliams, notarams ir teismo ekspertams, užtikrins didesnę notarų nesąžiningos konkurencijos prevenciją, suvienodins Garbės teismų bei Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijų sudarymo principus, užtikrins, kad Garbės teismuose bei Antstolių atestavimo ir Notarų atestacijos komisijose dalyvautų visuomenės atstovai.

Priėmus NĮ projekto siūlomus pakeitimus, būtų pašalinti Valstybės kontrolės ataskaitoje konstatuoti seniūnų notarinių veiksmų atlikimo teisinio reguliavimo trūkumai: būtų nustatytas teisinis pagrindas teisingumo ir vidaus reikalų ministrams patvirtinti seniūnų atliekamų notarinių veiksmų atlikimo taisyklės. Taip pat būtų išspręstos praktikoje įpėdiniams kylančios probleminės situacijos, kai valstybės registruose įpėdinių turtinės teisės negali būti užregistruotos, nes registro tvarkytojui pateiktame Europos paveldėjimo pažymėjime nėra visų turtui ir turtinių teisių į jį įgijėjams identifikuoti būtinų duomenų.

Kitos Įstatymų projektų siūlomo teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymų projektuose nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl jie nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus Įstatymų projektus reikės pakeisti:

1) Antstolių atestavimo komisijos nuostatus, patvirtinus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400 „Dėl Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, Antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, Antstolių informacinės sistemos nuostatų, Antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir Antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“;

2) Notarų atestavimo komisijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 1R-226 „Dėl Notarų atestavimo nuostatų patvirtinimo“.

3) Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo sudarymo ir tvarkymo aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 111 „Dėl Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo sudarymo ir tvarkymo aprašo patvirtinimo“;

4) Reikalavimus, keliamus notarų biurams ir notarų darbo laikui, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. 1R-119 „Dėl Reikalavimų, keliamų notarų biurams ir notarų darbo laikui“;

5) Reikalavimus antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“;

6) Antstolių garbės teismo veiklos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 1R-295 „Dėl Antstolių drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir Antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“;

7) Notarų garbės teismo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. 1R-184 „Dėl Notarų garbės teismo nuostatų patvirtinimo“;

8) Tvirtinamųjų įrašų ir notarinių liudijimų formų pildymo taisyklės bei Tvirtinamųjų įrašų ir notarinių liudijimų formas, patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 1R-64 „Dėl Tvirtinamųjų įrašų ir notarinių liudijimų formų pildymo taisyklių ir Tvirtinamųjų įrašų ir notarinių liudijimų formų patvirtinimo“;

9) Viešo konkurso eiti notaro pareigas nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 1R-34 „Dėl Viešo konkurso eiti notaro pareigas nuostatų patvirtinimo“;

10) Kandidatų į notarus (asesorių) viešo konkurso nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1R-124 „Dėl Kandidatų į notarus (asesorių) viešo konkurso nuostatų patvirtinimo“.

Priėmus Įstatymų projektus teisingumo ir vidaus reikalų ministrai turės patvirtinti seniūnų notarinių veiksmų atlikimo tvarką. Teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos notarų rūmais, turės patvirtinti kontrolinio patikrinimo atlikimo tvarką.

Taip pat prireikus bus keičiami ar priimami ir kiti įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymų projektus specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai.

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „notaras“, „advokatas“, „antstolis“, „advokato padėjėjas“, „teismo ekspertas“, „seniūnas“, „nepriekaištinga reputacija“, „notarų kontrolinis patikrinimas“, „tarpvalstybinio pobūdžio paveldėjimo byla“, „Europos paveldėjimo pažymėjimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Dėl AI projektu, ANI projektu ir NI projektu siūlomų teisinio reguliavimo pokyčių darbo tvarka buvo konsultuotasi su Lietuvos advokatūra, Lietuvos antstolių rūmais ir Lietuvos notarų rūmais. Įstatymų projektai buvo pateikti išvadoms ir nuomonėms gauti Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Lietuvos advokatūrai, Lietuvos antstolių rūmams, Lietuvos notarų rūmams, Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybai, Valstybės įmonei Registrų centrui, Nacionalinei teismų administracijai ir visuomenei paskelbus juos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.